

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2527

Vragen van het lid **Podt** (D66) aan de Minister van Asiel en Migratie over *het bericht «Burgemeesters Apeldoorn en Epe lopen tegen grenzen aan: zelfs criminele Oekraïner eruit zetten mag niet»* (ingezonden 20 augustus 2024).

Antwoord van Minister **Faber – Van de Klashorst** (Asiel en Migratie) (ontvangen 11 september 2024).

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Burgemeesters Apeldoorn en Epe lopen tegen grenzen aan: zelfs criminele Oekraïner eruit zetten mag niet»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Herkent u de signalen van deze burgemeesters dat zij beperkt worden in de aanpak van overlastgevende Oekraïense vluchtelingen? Ontvangt u deze signalen ook uit andere gemeenten?

Antwoord 2

Ik herken dat een aantal gemeenten kampt met overlast in de gemeentelijke opvang van Oekraïense ontheemden (GOO). Een deel van deze overlastproblematiek lijkt voort te komen uit een onderliggende zorgbehoefte, zoals trauma of verslavingsproblematiek. Voor veel problematiek hebben gemeenten zelf een oplossing, bijvoorbeeld door het bieden van een passend zorgtraject. Voor een aantal gevallen geven gemeenten aan het lastig te vinden om passende maatregelen te treffen.

Vraag 3

Deelt u de mening dat de aanpak van structurele overlast belangrijk is voor het behoud van het draagvlak om Oekraïense vluchtelingen op te vangen?

¹ De Stentor, 16 augustus 2024, «Burgemeesters Apeldoorn en Epe lopen tegen grenzen aan: zelfs criminele Oekraïner eruit zetten mag niet», www.destentor.nl/apeldoorn/burgemeesters-apeldoorn-en-epe-lopen-tegen-grenzen-aan-zelfs-criminele-oekraïner-eruit-zetten-mag-niet-a04a5457/

Antwoord 3

Ja, dit is voor mij een belangrijke reden om gemeenten te ondersteunen in de aanpak van overlast. Het Rijk heeft gemeenten vorig jaar een handelingsperspectief geboden met diverse instrumenten, waaronder een maatregelenpakket, een voorbeeld huishoudelijk reglement en een handreiking voor het inrichten van regionale time-outlocaties. Ook zijn er bepalingen toegevoegd aan de Regeling opvang ontheemden uit Oekraïne (hierna: RooO) die het mogelijk maken leefgeld in te trekken en een (tijdelijk) sober regime op te leggen na ernstige overtreding van het huishoudelijke reglement of ernstige geweldspleging. Daarnaast blijkt uit signalen dat een deel van de overlast door ontheemden het gevolg lijkt te zijn van onderliggende psychische klachten. Om psychosociale problemen in een vroeg stadium te herkennen, ontheemden met psychosociale problemen te ondersteunen en hiermee te voorkomen dat deze klachten verergeren, is de inzet van laagdrempelige psychosociale ondersteuning van belang. Gemeenten kunnen dit financieren via de Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne (BooO). Verder kunnen gemeenten en zorgverleners terecht bij het Loket Ontheemden Oekraïne Psychosociale Hulpverlening (LOOP). Dit loket is in opdracht van het Rijk ingericht en is het aanspreekpunt voor psychosociale hulpverlening (PSH) aan ontheemden uit Oekraïne. Gemeenten en zorgprofessionals kunnen er terecht met vragen, voor het vinden van het juiste zorgaanbod bij hun vraag.

Vraag 4

Klopt het dat het voor gemeenten niet mogelijk is om overlastgevende Oekraïners uit de opvang te verwijderen?

Antwoord 4

Ontheemden uit Oekraïne zijn, net als asielzoekers, op de vlucht voor geweld in hun land van herkomst. Dat betekent dat, net als bij asielzoekers, bepaalde Europese regels van toepassing zijn. In het arrest Haqbin van 12 november 2019 heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie geoordeeld dat het beperken of intrekken van de opvangvoorzieningen op grond van de Opvangrichtlijn niet zo ver mag gaan dat (overlastgevende) asielzoekers daardoor verstoken blijven van elementaire levensbehoeften zoals huisvesting, voedsel en kleding. Ook niet als dit slechts tijdelijk is. Gelet hierop is het uit juridisch oogpunt niet verdedigbaar om, in weerwil van het Haqbinarrest, bij wijze van sanctie over te gaan tot intrekking van opvang zonder alternatieve opvang te bieden. Wel kan de gemeente een ontheemde overplaatsen binnen de gemeentegrenzen, en overplaatsen naar een andere gemeente wanneer er instemming is van die gemeente en van de ontheemde.

Vraag 5

Deelt u de mening dat een «time-outlocatie» waar een overlastgever maximaal twee weken in mag worden geplaatst geen oplossing biedt voor Oekraïners die structureel overlast veroorzaken?

Antwoord 5

Time-outlocaties zijn bedoeld om ontheemden die overlast hebben veroorzaakt voor een korte periode uit hun normale context te halen, zodat rust en veiligheid op de opvanglocatie terugkeert. Mocht na plaatsing in een time-outlocatie geen gedragsverandering hebben plaatsgevonden dan kan een gemeente verschillende andere maatregelen overwegen om overlast te bestrijden en in de toekomst te voorkomen, zoals het opleggen van een tijdelijk alternatief, soberder opvangregime of het intrekken van leefgeld. Welke maatregelen meest aangewezen zijn, hangt af van de aard van de overlast en zal in de meeste gevallen maatwerk moeten zijn.

Vraag 6

Bent u bereid opnieuw te kijken naar de mogelijkheid om ernstig overlastgevende Oekraïners in de handhaving en toezichtlocatie (htl) te plaatsen, zoals reeds in 2023 door burgemeesters is gevraagd? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Inzet van de htl voor ontheemden is niet zonder meer mogelijk of passend. Het is juridisch, uitvoeringstechnisch en bestuurlijk zeer complex om htl-plaatsing van ontheemden te realiseren en zou gepaard gaan met extra uitvoeringslasten voor COA en gemeenten. Lang niet alle overlastgevende ontheemden zouden in de htl kunnen worden geplaatst: voor plaatsing in het regime van de htl gelden strenge juridische criteria en bovendien is slechts een zeer beperkt aantal plekken beschikbaar. Gemeenten zouden een uitgebreid dossier moeten aanleggen. Plaatsing van ontheemden in de htl van het COA is nu juridisch niet mogelijk; het vereist complexe aanpassingen van regelgeving. Een deel van de overlast door ontheemden lijkt voort te komen uit zorgbehoeften waarvoor de htl niet het juiste instrument is. Op dit moment verken ik in hoeverre gemeenten de nieuwe maatregelen hebben geïmplementeerd en wat de effecten hiervan zijn. Op basis hiervan wordt bekeken welke aanvullende maatregelen eventueel benodigd zijn. Daarbij wordt meegenomen of plaatsing in een regime zoals de htl alsnog mogelijk gemaakt moet worden.

Vraag 7

Deelt u de mening dat er nu grote verschillen zijn in hoe gemeenten omgaan met opvang en optreden bij ongewenst gedrag of overlast? En dat het van belang is – voor gemeenten en Oekraïners in de opvang – dat er ook landelijk duidelijkheid komt over rechten, plichten en wat te doen bij ongewenst gedrag?

Antwoord 7

Gemeenten hebben de wettelijke taak om ontheemden op te vangen. Daarbij hebben zij de ruimte om op basis van maatwerk een passende aanpak in te zetten bij overlast. Wel is het zo dat dit binnen de bepalingen van de Tijdelijke Wet opvang ontheemden Oekraïne (TWO) en de RooO uitgevoerd dient te worden. In de RooO is vastgelegd op welke wijze gemeenten de opvang van ontheemden dienen uit te voeren. Het Rijk ondersteunt gemeenten zoveel mogelijk bij de opvang van ontheemden.

Vraag 8

Heeft u het handelingsperspectief voor omgang met overlastgevende Oekraïners dat is opgesteld naar aanleiding van vragen van D66 in december 2022 met de VNG en andere betrokkenen geëvalueerd?² Zo ja, welke actie heeft u daarna ondernomen? Zo nee, bent u bereid dat alsnog te doen?

Antwoord 8

Ik verken op dit moment in hoeverre gemeenten het handelingsperspectief en de nieuwe maatregelen hebben geïmplementeerd en wat hiervan de effecten zijn. Op basis hiervan wordt bekeken welke aanvullende maatregelen eventueel benodigd zijn.

Vraag 9

Kunt u deze vragen één voor één en uiterlijk voor het commissiedebat vreemdelingen- en asielbeleid van 12 september beantwoorden?

Antwoord 9

Ja.

² Aangangsel van de Handelingen, Vergaderjaar 2022–2023, nr. 1007